

Artam

03.2020

Röportaj: Kemal Can

Sanat hayatınızın kaçınıcı yılındasınız?

1980 itibariyle okuldayken aldığım bir ödülle başlatırsak, 40 sene olmuş diyebiliriz.

40 senenin sonunda bugünkü resimlerimize baktığınızda kendi işinizi nasıl değerlendirirsiniz?

Gelişmiş, geliştirilmiş, daha niyete uygun bir halde buluyorum. Benim niyetime uygun yani. Niyet, işin de kendimin de kemale ermesidir.

2017'de gerçekleştirdiğiniz *İstif* sergisinden üç yıl sonra *Âlem* isimli bir sergi açılıyorsunuz. Sergiye niçin bu ismi seçtiniz? Serginin adı yeni ortaya çıkmış değil, zaten kainat tasavvuruyla ilgili, kainat algısıyla ilgili düşüncelerimin sonrasında, kainatın düşünsel metaforunun karşılığı olarak devreye girdi.

***Âlem*'in bizim anladığımız haliyle bir kapsayıcılığı var, yani insan türünün dışındaki bilindik ve bilinmedik bütün her şeyi içeriyor. Bizden olmayan ifadesini dışlıyor; bütüncüllüğü var. Her şeyi bir bütün olarak kavrama, bütün olarak görmeye yönelik bir anlamı içeriyor. Serginin içeriği ya da eserlerin kendileri böyle bir anlam dünyasına tekabül ediyor mu?** Etmesini umuyorum tabi ki, o niyetle yapıldı, *Âlem* dediğiniz gibi her şeyi içerir fakat onu da içeren bir başka şey var. *Âlemi* de içeren bir şey var.

Eserleriniz çeşitli birimlerin bir araya gelmesi ile oluşuyor. Eserlerinizin her biriyle sizin kendi kozmosunuzu yarattığını söyleyebilir miyiz?

Evet kendi kozmosumu ama daha ziyade, içinde yaşadığım coğrafyanın, kainat tasavvuruyla ilgili ve bu kainat tasavvurunun görselliği kavrayışıyla ve ortaya çıkarışıyla ilgili bir neden ve sonuç ilişkisi var.

***Âlem*, nasıl bir dünya görüşünü yansıtıyor?**

Âlem, bu coğrafyanın kainat tasavvurunu kapsıyor.

Resminizi nereli olarak tanımlarsınız?

Bu coğrafyanın resmini yapıyorum. Coğrafyadan kasıt, kadim geçmiş sınırlardır.

Kendinizi Doğulu mu Batılı olarak mı tanımlarsınız?

Hayır, ne Doğu'da ne Batı'dayım. İstanbul gibi...

Bir âlem tasviri mi yapıyorsunuz yeni işlerinizde?

Hayır, âlem tasviri yapmıyorum. Hiçbir şeyin tasvirini yapmadım bugüne kadar. Figürün dahi.

İşlerin biraraya gelme ritmi bize ne söylüyor?

Daha önce sahip olduğumuz âlem bilgisinin Mithat Şen resmine göre yeniden oluşturulduğunu...

Resminizle ilgili merak edilen meselelerden biri, ısrarla kendinizi tekrar oluştunuz. Tekrarın sizin için maksadını açıklar mısınız?

Kendini tekrar etmeyen hiçbir şey yoktur. Tekrar, her şeyin bir parçasıdır. Esas, tekrar diye eleştirilmesi gereken, Batının yaptığı şeylerin burada kopyalanmasıdır.

Sizin tekrarınızı hangi bağlamda değerlendirmeliyiz?

Melodinin dışındaki ritim bağlamında.

Sergideki işler müzik olarak neye yakın duruyor?

Burada melodinin veya ezginin devre dışı bırakıldığı ama bir ritmin tekrarıyla oldukça öne çıktığı yeni istifler söz konusu.

Resimde figürü baz alarak yola çıkıyorsunuz ama figürün tasvirini dışlıyorsunuz.

Malzemeyi jestüel olandan uzaklaştırmak üzere seçiyorsunuz. Rengi de doğal malzemenin etkilerine bırakıyorsunuz. Resminizde naratif/anlatımcı bir unsur kalmıyor. Bütün bu unsurların indirgendiği bir işte, izleyiciye kalan alan, yalnızca sezgisel. Neden işinizi böyle yalın bir alana çektiniz? Çünkü izleyiciyi manipülatif etkilerden azade kılmak istedim.

İzleyiciyi istediğiniz doğrultuda etkileyebilirsiniz; marş da yazarsınız resim de yaparsınız. Ama bunlardan yarına müzik adına, resim adına bir şey kalmaz.

Size ait bir dilin olması ve uzun yıllar boyunca aynı sınırlar dahilinde işler üretmenizin, güvenli bir bölge kurmak olduğunu söyleyebilir miyiz?

Hayır, bu bir konformizm değil. Herkes kendi alanında birtakım araştırmalar yaparak bu işi sürdürür. İster istemez kendi resim sorunsalını geliştirmek, derinleştirmek üzere bir gayrete girersiniz.

Merak ettiğim şeylerden biri, boya faktörü. Eski resimlerinizde boyayı siz kardiğiniz, rengi ayarladığınız zaman belli yoğunluklarla ön arka ilişkisini kuracak katmanlar halinde kullanıyordunuz. Deride bu renk ve doku etkisi nasıl sağlanıyor?

Derideki renk ve doku etkisi, derinin kendi doğasına göre biçim buluyor. Fakat yan yana gelişleri, elbette benim tarafımdan sağlanıyor. Parçaların içindeki dokunun farklılıkları, rengin koyulukları, açıklıkları, ışığı alma eğilimleri var. Ama bunların yan yana gelişlerinin seçilmesi, benim seçimim. Yani burada rastlantısal bir şey yok. Deri de boyandığında, rengin yine titreşimlerine ve frekanslarına sahip. Sizin o frekansı, hangi boyutta akort edeceğinize bağlı.

Sizin akort nedeniniz nedir, neye göre akort yapıyorsunuz?

Mesela bir senfonik orkestrada belirli bir frekansa göre akort yapılır. Örneğin Vivaldi La'sı, 432 Hertz'ten 440 Hertz'e çıktı ve bu böyle çıktığı anda frekans olarak daha düşmanca, daha ajite bir noktaya doğru gitti müzik, manipülasyon bakımından.

O zaman, şimdi şöyle bir soru sorabiliriz: Hangi renkler hangi titreşimlerle yan yana gelirse, bizim içimizde kötücül olmayan bir frekans oluştururlar? Hem bizim dokumuz açısından hem de psikolojik olarak. Burada istediğimiz, arzu ettiğimiz şey, kötücül olmayan, bizi iyileştirici olan frekanslara ulaşmak. Bu da bu coğrafyanın frekansıdır. Ve ona göre akort edilir.

Renkten söz ederken parçaların yanyana gelişiyile ışığı nasıl alacağından söz ettiniz. Sizin işinizin ışıkla nasıl bir ilişkisi var? Çünkü belli renk geçişleriyle bir ışık dinamiği kurabilir ama onun dışında içinden bir ışık çıkarması söz konusu değil. İçinden bir ışık taşınması zaten bizim bildiğimiz bir ışık anlayışı değil. Bizim bildiğimiz ışık anlayışı, üzerinden ışığı yansıtmasıdır. Çünkü o ışığın nereden geldiği bellidir. O ışık güneşten falan gelmez. Bizim ışığımız. Ama Bizans ışığı kendi içinden yansır, bunun teknikleri vardır, ve böyle yaparsanız olur. Bu ışıkla yıkanması, ışığın üstünden yansımaları meselesi, daha önce benim yaptığım alçak rölyefli işlerin giderek rölyefsiz hale gelmesini sağlamıştır. Çünkü giderek o katmanı ve modlajı ezen bir ışıkla çalışmak istiyordum. Yani onu gösteren bir ışık sistemi istiyordum ve ona da çok fazla hacim duygusu vermeden ve çok fazla ışık gölge olmadan halletmeye çalışıyordum. Arzulanan onların neredeyse hiç boyutsuz gibi çok yüksek ve alçak katmanları olsa bile, katmansızmış gibi görülmesini sağlamaktır. Kadim olan bilginin, bir türevinin oluşturulmasının, ne o bilgiye ne de bize bir yarar sağlayacağını düşünüyorum.

Bu durumda sizin resminizin, kadim bilginin bir yeniden yorumu olduğunu söyleyebilir miyiz?

Yeniden yorumu değil, ondan yola çıkarak yeni bir bilgiye ulaşmak yolu olduğunu söyleyebiliriz.